

אזמרה לשמך

פסקי הלכות ותשובות מפי מוריננו הגאון רבי עמרם פריד שליט"א

פסקי הלכות לחג השבועות

תספורת בערב חג השבועות

א. לנוהגים ע"פ שיטת האר"י אין להסתפר עד ערב שבועות, ובמקום הצורך אפשר להקדים להסתפר מיום מח' לעומר. מי שאינו נוהג כשיטת האר"י - יש בזה מנהגים שונים, יש הנוהגים להסתפר מלג' בעומר ואילך, ובני ספרד מלד' בעומר ואילך, ויש הנוהגים להסתפר מא' סיון ויש נוהגים מב' בסיון ויש נוהגים מג' בו.

פסקי הלכות חג השבועות

שואלין ודורשין

ב. הדין של 'שואלים ודורשים' בהלכות חג בחג' לענין חג השבועות, מבואר בגר"א שהוא מר"ח סיון (מ"ב ס"י תכט' סק"א).

אמירת תחנון

ג. אין אומרים תחנון מר"ח סיון עד לאחר אסרו חג, ויש נוהגים עד יב' סיון ועד בכלל (ס"י קלא' סע' ז', ובס"י תצד' סע' ג').

הדלקת נר נשמה לזכור

ד. לכתחילה יש להדליק נר נשמה בערב יו"ט, ואם לא הספיק להדליק בעריו"ט ידליק במקום הסעודה כדי שיהנה מאורו, ויותר טוב אם אפשר להדליק בבית הכנסת, בשעת הדחק אפשר שיש להתיר בכל גוונא שהוא כעין נר מצוה שהוא לכבוד אבותיו (בה"ל ס"י תקיד' סע' ה').

דין 'תמימות'

ה. לגבי יו"ט יש מצוות תוספת וגם בשבועות יש מצוות תוספת וזה לא מפריע לדין תמימות (ראה להלן סע' ח') כיון שהתוספת אינה עוקרת את היום שעבר (ועיין העמק דבר ומשך חכמה ויקרא כ"ג).

דיני הדלקת נרות

ו. כבכל יו"ט יש נוהגים כשיטת הסוברים שיש להדליק מערב יום טוב, ויש הנוהגים כשיטת הסוברים שיש להדליק בלילה לפני הסעודה. מי שאין מנהג בידו ידליק נרות בערב יו"ט.

מי שמדליק בערב יו"ט לא פוגם בזה בשלימות ה'תמימות' כיון שהתוספת אינה עוקרת את היום שעבר.

ברכת 'שהחיינו' בהדלקת נרות

ז. ישנן נשים הנוהגות לברך 'שהחיינו' בזמן הדלקת הנרות, ויש הנוהגות ששומעות או אומרות 'שהחיינו' בעת הקידוש. ומי שאין מנהג בידה תשמע או תברך 'שהחיינו' בשעת הקידוש.

הנוהגות לברך 'שהחיינו' בזמן הדלקת הנרות, אם הן מקדשות בעצמן, אינן אומרות 'שהחיינו' בקידוש, אולם אם הן שומעות קידוש מהבעל או מאחרים, אם אינן שותות מהכוס יענו אמן על ברכת 'שהחיינו', ואם שותות - יש להסתפק אם יכולות לענות אמן אחר ברכת 'שהחיינו' ולשתות מהכוס, ויסוד הספק האם כיון שכבר יצאו ידי חובת 'שהחיינו' נמצא שעניית אמן נחשב הפסק בקידוש, ואז תצטרך לברך על שתיית הכוס כדין המפסיק בין ברכת המקדש לשתייה, או דלמא שאין עניית אמן נחשבת הפסק. ולמעשה נראה שיאמרו.

זמן תפילת ליל יו"ט

ח. מאחרים להתפלל תפילת ערבית בליל שבועות עד אחר צאת הכוכבים, כדי שיהיו ימי הספירה מט' יום תמימות (משנ"ב תצד' ס"ק א').

שמחת יו"ט

א. יש חיוב שמחה ביו"ט ואמרו חז"ל בפסחים קט' שבזמן הזה אין שמחה אלא ביין וכן נפסק בסימן תקכט' שחובה לשתות יין ביו"ט (תקכט' סע' א' ובה"ל סעיף ב' ד"ה כיצד) חובה זו היא ביום החג. ולגבי שיעורי שתיית היין יש חובה לשתות כמות שתגרום שמחה (אך לא דוקא רביעית), ולגבי שתיית יין בליל שבועות כפי האמור להלן באות יד' יש חיוב שתית יין אף בסעודת הלילה, ועיין בחזו"א (אור"ח קכד' דף ע"א).

ב. את הקטנים יש לשמח ע"י ממתקים שהם שמחים בהם, ולנשים יקנה בגדים ותכשיטים כפי ממונו.

ג. אין חובה לאכול בשר ביו"ט אך יש מצוה, ועיקר המצוה לאכול בשר בהמה, ואם אין לו בשר בהמה אפשר לקיים המצוה גם בבשר עוף (ס"י תקכט' ובה"ל שם, חגיגה ח', ביצה י').

ד. מבואר בפסחים קה' ואו"ח רעא' סע' ג' לענין שבת שכבוד יום קודם לכבוד לילה, דהיינו שמאכלי סעודת היום צריכים להיות יותר מכובדים מסעודת הלילה. ויש להסתפק אם דין זה נאמר אף ביו"ט, ובספר ערכי תנאים

לימוד לאחר שעלה עמוד השחר קודם ברכת התורה

ז. יש לדון האם מיד בעלות השחר צריך לצאת בברכות התורה ובלי זה אסור ללמוד. ונראה שמותר להמשיך ללמוד עד שיהיה מי שיוציאנו או עד שיתפלל ויצא ידי חובה באהבה רבה, מכיון שאין איסור ללמוד לפני ברכת התורה אלא יש חובה לברך קודם הלימוד, וכיון שכעת אינו יכול לברך, יכול ללמוד.

נטילת ידים בעלות השחר

ח. זמן נטילת ידים הוא מיד בעלות השחר. וצריך לקום ממקומו מיד כשמגיע זמן זה אך רבים מקלים בכך (עי' שו"ע סי' ד' סע' ד'). וזמן עלות השחר לענין זה, הוא 72 דקות קודם הנץ ולא תשעים דקות.

ברכת השחר לאחר שינת היום כשלא בירך בבוקר

ט. מי שהיה ער בלילה ולא הוציאוהו ידי חובה בברכות השחר, ולאחר מכן ישן במשך היום, יש לדון שבאופן זה יוכל לברך ברכות השחר אפילו לשיטות שצריך דוקא שינה של לילה, היות וכעת שלא ישן בלילה נמצא שהשינה העיקרית שלו היא שינת היום, ויש לומר שבכה"ג יש לה חשיבות של שינת קבע, ויוכל לברך על כך ברכת 'אלוקי נשמה' ו'המעביר שנה', וצ"ע למעשה.

אכילת כזית מזונות לאחר הקידוש בבוקר

י. הניעורים בליל שבועות ועושים קידוש לאחר התפילה, כדי לקיים דין קידוש במקום סעודה יש להקפיד לאכול כזית מהמזונות עצמם ולא רק מהמילוי שבהם או תוספות אחרות, ולכן בחג השבועות שהרגילות לאכול עוגות גבינה, יש להקפיד על כך שיהיה הכזית מהבצק ולא מהתוספת (עי' סי' רעג סע' ה').

ברכה על שאר משקין אחר ברכת הגפן בקידוש

יא. בדין ברכה על שאר משקין למי ששמע ברכת הגפן בקידוש או שקידש בעצמו, הדין חלוק בין קידוש על יין לבין קידוש על מיץ ענבים, וכמו שיתבאר. כשהקידוש על יין: ישנם ג' חילוקי דינים.

[א.] דין המקדש ששתה רביעית: אינו צריך לברך על שאר המשקין ששותה לאחר מכן שברכת הגפן על היין בקידוש פוטרת את שאר המשקין כיון שגם שתי רביעית (שו"ע סי' קעז).

[ב.] דין השומעים שיצאו ידי חובה בקידוש ושתו מעט אך לא שתו רביעית: בביאור הלכה (שם) הסתפק בכך ושורש הספק הוא האם שתיית יין פחות מרביעית פוטרת שאר משקין. ומשום כן לכתחילה ראוי לפטור את המשקה בברכת שהכל על מין מאכל שברכתו שהכל, או שיצא ידי חובה מאדם אחר שלא טעם מהיין כלל. ואם אין מי

ואמוראים לאחד מרבותינו הראשונים, בערך 'רב יהושע בריה דרב אידי', מבואר להדיא דכבוד יום עדיף מכבוד לילה אף ביו"ט (ראיית מו"ח הגרא"י צוקר, ועי' שו"ת שביבי אש"ח ד' סי' ז')

הלכות לסדר הלימוד בליל החג, קידוש ותפילת שחרית

ברכה על שתיה כששותה על פני משך זמן רב

ה. לגבי דין ברכה ראשונה ואחרונה, למי שדרכו לשתות מעט מעט בפרקי זמן ממושכים, יש להבחין בין שני האופנים:

[א.] אם שותה בכל פעם רביעית שלימה בבת אחת: יברך לפני כל שתיה ולאחריה ברכה אחרונה, אולם אם יודע שישתה שוב בתוך שיעור עיכול לא יברך ברכה אחרונה אחר השתיה הראשונה וישתה פעם שניה בלא ברכה לפנייה.

[ב.] אם שותה מעט מעט פחות מרביעית (שאין צריך לברך אחריה 'בורא נפשות') וכן אם שותה שתיה חמה (שהמנהג שלא לברך אחריה בורא נפשות): נחלקו בכך המגן אברהם ושאר אחרונים אם שיעור עיכול נחשב להפסק גם לגבי ברכה ראשונה, והמנהג הנפוץ (עי' מ"ב קפד ס"ק יז) שאין לברך לפני כל שתיה ושתיה, אלא מברך בתחילת הערב ומועיל לו כל זמן שנמצא באותו מקום ודעתו לשתות עוד (שבאופן זה צריך לברך מדין שינוי מקום ומדין היסח הדעת). ואם שותה בתוך שיעור עיכול לשתייתו האחרונה לכל השיטות אינו צריך לברך לפני כל שתיה.

ברכות השחר בניעור בלילה

ו. מי שלא ישן כל הלילה אינו מברך ברכת 'אלוקי נשמה', וברכת 'המעביר שינה', (מ"ב סי' מו ס"ק כד בשם הא"ר) וברכות התורה (סי' מז ס"ק כח), וכל זה למנהג האשכנזים, אבל מנהג הספרדים שמברכים את כל הברכות [חוץ מברכת על נטילת ידים (שו"ע סי' ד' סי"ג) כפי שנבאר מיד בסמוך].

לגבי ברכת על נטילת ידים, אם הולך לשרותים קודם התפילה למנהג האשכנזים מברכים על נטילת ידים ואשר יצר (מ"ב שם ס"ק ל'). והספרדים אינם מברכים כלל (פשטות השו"ע שם).

ולפי זה ישנה אפשרות לצאת את כל הברכות גם כשלא נמצא מי שישן בלילה, על ידי שאדם מבני ספרד הנוהג לברך יוציא את בני אשכנז בכל הברכות הנ"ל (במ"ב שם סי' מו' ס"ק כד' בשם השע"ת כתב שיד"ח מאחר). ואחר כך אדם מבני אשכנז יוציא את בני ספרד בברכת על נטילת ידים.

מאכלי חלב בחג השבועות

יד. במנהג לאכול מאכלי חלב בחג השבועות, ישנן מנהגים שונים, והמנהג הנפוץ לאכול מיד אחר התפילה בבוקר סעודה עם מאכלי חלב ולעשות הפסקה, ואחר כך לקבוע סעודה בשרית. ויש שנוהגים לאכול בלילה סעודה חלבית בלא אכילת בשר כלל, וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו.

אולם נראה שמי שאין לו מנהג קבוע בדבר, שעדיף שיאכל בסעודת הלילה גם בשר ומשום שיש מצוה של שמחת יו"ט אף בלילה וכמו שיתבאר [ואת מאכלי החלב יאכל בבוקר כפי הנכתב לעיל או שיאכלם בתחילת הלילה ויעשה הפסקה כדין עם קינוח והדחה].

ואין להקשות מהמבואר בגמ' פסחים (עא ע"א) שהלילה הראשון התמעט משמחה, ונמצא שאין חיוב אכילת בשר בסעודת הלילה. דנראה מוכרח שאף שאין "חיוב" של הבאת קרבן שמחה בלילה, מכל מקום יש חיוב של שמחה מן התורה אף בלילה וכל המיעוט משמחה הוא רק לגבי "קרבן" (ואכילת בשר בכלל), ולא לגבי עיקר החיוב של שמחה ביום טוב, וכמו דמוכח במ"א (סי' תקמו ס"ק ד), ואם כן יש על כל פנים "קיום מצוה" באכילת בשר בסעודת הלילה (וכמו שיבואר).

וכן נראה שיש קיום של מצוה באכילת בשר בלילה לפמ"ש"כ השאגת אריה (סי' סח') שכל המיעוט של חיוב שמחה בלילה של יו"ט הוא רק מן התורה, אבל מדרבנן יש חיוב של שמחה אף בלילה, ולדבריו נמצא נמי שיש מצוה באכילת בשר בלילה מחמת החיוב שמחה מדרבנן.

ויסוד הדברים להכריח את שיטת המג"א הנ"ל שיש חיוב שמחה מן התורה אף בלילה, הוא ממה שיש להקשות על עיקר סוגית הגמ' בפסחים דף עא' ע"א שמבואר שם שהלילה של יו"ט התמעט משמחה, ממה שמבואר בגמ' (שם קח ע"ב) גבי השוטה ד' כוסות בבת אחת - "אמר רב ידיין יצא ידי חירות לא יצא", וברשב"ם ובתוס' שם ביארו שידיין יצא הכוונה לשמחת יו"ט, ומבואר מזה שיש חיוב שמחה בליל יו"ט. ולכאורה ב' הסוגיות סותרות. ועל כרחק מבואר מזה שכל עיקר המיעוט משמחה המבואר בגמרא בדף עא' הוא רק כלפי החיוב של הבאת שלמי שמחה אבל בכל שאר ענייני שמחה של יין וכדומה, יש חיוב אף בלילה. ומאחר ונמצא שיש חיוב שמחה מן התורה ומשום כן יש חיוב של שתיית יין אף בסעודת הלילה, אם כן על כרחק שיש עכ"פ מצוה של אכילת בשר וכפי שמבואר בביאור הלכה (סי' תקנט) שבכל מקום שיש חובה לשתות יין יש מצוה לאכול בשר.

שיוציאנו וגם אין לו מאכל שברכתו שהכל לפטור את שאר המשקין יכול לשתות בלא ברכה.

[ג]. **דין השומעים שלא שתו כלל:** חייבים לברך על המשקין ששותים אחר כך שמאחר ולא שתו מהיין כלל אין ברכת הגפן ששמעו בקידוש פוטרת את שאר המשקין.

ולפי זה יש לעיין כשיודע שאין מי שיוציאנו וגם אין לו במה לפטור את המשקין שרוצה לשתות אחר כך, האם כיון שמצוה מן המובחר לטעום מהכוס (פסחים קו בתוס' ובאו"ח סי' רעא ס' יד) יטעם למרות שנכנס לספק ברכות להקל, או שעדיף שלא יטעם כלל כדי שלא יכנס לספק ברכות להקל.

כשהקידוש על מיץ ענבים:

הדין שוה בין מי ששתה רביעית לבין מי ששתה רק מעט, שאף המקדש ששתה רביעית ראוי לו לכתחילה שיפטור את המשקין על ידי מאכל או שימצא אחר שיוציאנו, כיון שישנו ספק בהלכה אם מיץ ענבים חשוב כמו יין לגבי הדין של יין פוטר את המשקין.

ואם אין לו מי שיוציאנו וגם אין לו מאכל לפטור, יכולים לשתות שאר המשקין בלא ברכה בין מי ששתה רביעית ובין ששתה רק מעט מאחר וספק ברכות להקל.

ואולם מי שלא שתה כלל מהמיץ ענבים פשוט שצריך לברך על משקין אחרים וכמו שהתבאר לעיל.

'לחם משנה' בקידוש מזונות

יב. בקיצור שו"ע (כלל עז') כתב שכשעושים קידוש על מזונות יש ליקח לחם משנה, דהיינו שיקח שתי עוגות שלישיות ולברך עליהם מזונות אחר הקידוש כמו שעושה בפת. ואולם אין הלכה כן.

שכח יעלה ויבוא בסעודת החג

יג. מי ששכח יעלה ויבוא בסעודת חג השבועות, יש להבחין בכך בין שני אופנים:

[א]. אם בבוקר אחר התפילה עשה קידוש ואכל מזונות יש לדון אם חוזר לברך. וטעם הדבר משום שיסוד הדין שצריך לחזור על ברכת המזון כששכח יעלה ויבוא בסעודה, הוא משום שיש חובת סעודה של היום טוב וחובת הסעודה מחייבת אותו בהזכרה, ולכן חוזר ומברך כששכח את ההזכרה של יעלה ויבוא, ומשום כן במקום שכבר אכל מזונות הרי שכבר יצא ידי חובת סעודת היום בסעודת המזונות ונמצא שסעודת המוציא אינה חובה, ואינו מחוייב לחזור אם שכח להזכיר בה יעלה ויבוא, למעשה ראה בהערה.

[ב]. אם לא עשה קידוש בבוקר: צריך לחזור ולברך.

ברכת עוגת גבינה

טו. בדין ברכה על עוגת גבינה יש להבחין בין כמה אופנים שונים של אפיית העוגה.

[א]. כשהעיסה נאפת יחד עם הגבינה: אם יש טעם טוב בעיסה, בין אם העיסה עבה ובין אם היא דקה, מברך רק 'מזונות' משום שהגבינה טפלה לעיסה שיש בה טעם טוב מצד עצמה.

[ב]. כשהגבינה לא נאפתה יחד עם הבצק: אם זה מעט גבינה על הבצק היא בטלה לבצק ומברכים מזונות, אם זה הרבה גבינה, צריך לברך גם 'מזונות' וגם 'שהכל' (סי' קסח במ"ב ס"ק מה' וסי' ריב' במ"ב ס"ק יג).

[ג]. כשהעיסה דקה מלמטה ואין בה טעם טוב ועשויה רק כדי להחזיק את הגבינה: מברך שהכל.

[ד]. עוגה שמכילים אותה יחד עם מיני מזונות בלא אפיה, וכגון מה שמצוי שמכילים עוגות ללא אפיה בשכבת בסקווית בתחתית העוגה ומעליה גבינה ושוב שכבת בסקווית ומכניסים למקרר או למקפיא לכמה שעות, הרי זה נחשב לעוגה אחת [וכאילו נעשתה ע"י אפיה] ומברך רק מזונות.

[ה]. לגבי ברכה אחרונה – צריך להקפיד לאכול כזית מהדגן תוך כדי אכילת פרס, ואם אין בו כזית דגן בכדי אכילת פרס מצטרף הדגן המועט לגבינה המרובה לכזית בכדי אכילת פרס לברך ברכת בורא נפשות.

חימום דברי חלב על הפלטה

טז. אם רוצים לחמם מאכלי חלב על גבי הפלטה ראוי להקפיד לכסות את הפלטה בנייר כסף.

הקבלת פני רבו בזמן הזה

יז. שנינו בגמ' במסכת ר"ה (טז ע"ב): "חייב אדם להקביל פני רבו ברגל", וכתב בשו"ת נודע ביהודה (תנינא או"ח סי' צד') שדין זה אינו נוהג בזמן הזה. אולם יש להקשות על כך מהמבואר במסכת סוכה (י' ע"ב) שנוהג גם בזמן הזה, וצ"ע. ואמנם ביערות דבש (דרוש יב') כתב שאדרבה עיקר החיוב של הקבלת פני רבו הוא בזמן הזה שחרב הבית.

ודין הקבלת פני רבו הוא רק ברבו מובהק שרוב חכמתו ממנו ודבר זה אינו מצוי כ"כ בזמנינו כיון שרוב הלימוד הוא מהגמרא והפוסקים.

הלכות יו"ט שחל בערב שבת ודיני עירוב תבשילין

לבישת בגדי שבת ביו"ט

יח. אין להחליף את בגדי היו"ט לבגדי שבת בכניסת

שבת כיון שהוא זלזול בשבת (שהרי בגדי יו"ט חשובים יותר מבגדי שבת כנפסק בהלכות יום טוב (סימן תקכט' סע' א') – 'ובגדי יום טוב יהיו יותר טובים משל שבת'). ומ"מ בשבת שחרית - הרוצה יכול ללבוש את בגדי השבת.

הדלקת נרות שבת ביו"ט

יט. לגבי הוצאת הפתילה שנשארה מהנרות של יו"ט לצורך הכנת נרות לשבת: אף שבשאר יו"ט מעיקר הדין מותר להוציא את הפתילה אפילו בידו לצורך הדלקת נרות, וטעם הדבר שאין בכך משום איסור מוקצה הוא מכיון שהדלקת הנר נחשבת לאוכל נפש, וטלטול מוקצה מותר לצורך אוכל נפש, אך בזמנינו שיש אור חשמל אינו מבורר כל כך להחשיבו כצורך אוכל נפש, אבל כאן שהוצאת הפתילה היא לצורך שבת לא מצינו שהותר טלטול לצורך זה (עי' בביצה ד'), ולכן יש להוציאה ע"י כפית או מזלג וכדומה. אך יותר טוב להוסיף שמן ופתילה חדשה לכוסיות מבלי להוציא את הפתילה הישנה [לחוש לדעת השו"ע הרב סי' שח' וחזו"א סי' מז' שהוצאה באמצעות כפית או מזלג אינה נחשבת טלטול מן הצד].

דיני עירוב תבשילין (סי' תקכז')

א. יש להקפיד לבשל ביום שישי – בעוד היום גדול בזמן שיוכל להנות ממנו ביו"ט, ונראה שגם שאר ההכנות שהותר לעשות מיו"ט לשבת וכדלהלן, יש לעשותם גם כן בעוד היום גדול (בה"ל ד"ה 'ע"י עירוב').

ב. בשעת הדחק אפשר לבשל סמוך לשקיעה.

ג. יש להניח את העירוב ביום חמישי, ונראה שיש להקל גם ביום רביעי בלילה.

ד. את העירוב תבשילין יש לכתחילה לעשות על ביצה [ויש עושים על חתיכת בשר או דג חשובה].

ה. מי שלא אופה מיו"ט לשבת, מספיק שיעשה עירוב על תבשיל דהיינו ביצה וכו', ויאמר את נוסח העירוב.

ו. מי שאופה, צריך לעשות את העירוב גם על כזית פת, ולכתחילה שיהיה בפת כביצה, והידור מצוה שיהיה פת שלמה.

ז. לכתחילה יש לבשל את הביצה לשם העירוב.

ח. מי שאינו מבשל ולא עושה שום מלאכה מיו"ט לשבת יניח עירוב תבשילין כדי שיוכל להדליק נרות שבת, אך לא יברך.

ט. כדי שיהיה אפשר לברך על עירוב תבשילין צריך שיעשה ביו"ט מלאכה ודאית, ואפילו היא אסורה מדרבנן - די בכך.

ובאופנים אלו יש להניח עירוב תבשילין בברכה -

א. אם מניח סיר ובו אוכל לא מבושל ומבשלו מיו"ט לשבת על אש מגולה או מכוסה או על פלטה חשמלית.

ב. המניח סיר ובו מים לא מבושלים על אש מגולה או מכוסה או על פלטה חשמלית.

ג. המחמם מאכלים מבושלים על אש גלויה או על פח ('בלעך') [לא בפלטה חשמלית].

ד. הכנת תה בכלי ראשון.

ובאופנים אלו יש להניח עירוב תבשילין בלי ברכה -

א. להדלקת נרות.

ב. המחמם מאכלים מבושלים על פלטה - בין יבש בין לח - ואף שנצטנן.

י. מי שמתארח בשבת יש לפניו כמה אפשרויות: או שיניח בעצמו עירוב תבשילין מעריו"ט אך לא יברך, או שהמארח יזכה לו את העירוב תבשילין ע"י שכן, או שיגביה את העירוב של מארחו בעצמו אם מגיע לביתו לפני כניסת החג (ובתנאי שהמארח עדיין לא הניח את העירוב) ויעשה שותף בו ואז המארח יאמר על המאכל את נוסח העירוב.

יא. בסתמא אין צריך לזכות את העירוב לאחרים ורק יאמר את הברכה ואת נוסח העירוב - 'בהדין עירובא וכו', ורק גדול העיר המניח עירוב לבני העיר צריך לזכותו להם על ידי אחר, או מארח המזכה למארחו וכו"ל.

יב. לכתחילה יש להקפיד שהעירוב תבשילין יהיה בתוך התחום שבו האדם יהיה בחג, ולכן אם אדם נוסע חוץ לעירו יש לעשות את העירוב תבשילין במקום שבו יהיה בחג, או שיקח את העירוב תבשילין איתו.

יג. העירוב צריך להיות קיים עד אחרי שגומר לעשות את המלאכות לשבת והדליק נרות שבת.

יד. לכתחילה יש לאכול את העירוב בשבת (אך לא לפניו). מי שבדרך כלל מברך בסעודות שבת על שתי כיכרות ובוצע את שתיהן - יאכל את העירוב בליל שבת, אך מי שבוצע רק ככר אחת - ישתמש בעירוב כלחם משנה בסעודת הלילה והיום, ויאכלנו בסעודה שלישית.

גלילת ספר תורה וקיפול טלית מיום טוב לשבת

טו. שלוש דעות בדבר: יש אומרים שמותר לעשותם מיום טוב לשבת אף ללא עירוב תבשילין. ויש אומרים שמותר רק עם עשו עירוב תבשילין. ויש אומרים שאף הם עשו עירוב תבשילין אסור להכינו מיום טוב לשבת כי עירוב תבשילין מתיר רק צורכי סעודה (סי' שב' מ"ב ס"ק יז', סי' תרסז' מ"ב ס"ק ה', סי' תקכח' מ"ב ס"ק ג').

למעשה אף שמן הדין יש להקל בזה על כל פנים כשהניח עירוב תבשילין, נכון להחמיר שאף אם הניח עירוב תבשילין לא יגלול ס"ת מיום טוב לשבת, וכן לא יעשה

שאר הכנות שאינם קשורות לאכילה מיו"ט לשבת אלא אם כן ישתמש בהם ביו"ט עצמו. וכן גבי גלילת ס"ת, אם קורא במקום שגולל בו ביו"ט עצמו - מותר.

סידור הבית מיום טוב לשבת

טז. אם הניח עירוב תבשילין מן הדין מותר לסדר את הבית בזמן שיש עדיין שהות ביום להנות ממנו (כנ"ל הל' עירוב סע' א'). ויותר טוב לסדר את הבית בעוד היום גדול שלא ניכר שעושה כן לכבוד שבת (ע"פ הנ"ל אות טו', וע"ע סי' תקג' מ"ב ס"ק א' ובשעה"צ אות ב').

רחיצת כלים מיום טוב לשבת

יז. נחלקו הפוסקים האם רחיצת כלים מיום טוב לשבת מותרת רק למי שהניח עירוב תבשילין, או אף למי שלא הניח. ונכון (כנ"ל הל' עירוב סע' א') להדיח את הכלים כל עוד יש שהות ביום לאכול בהם (שו"ע הרב סי' תקג' סע' ג' נקט שהדחת כלים נחשבת צרכי סעודה ובשו"ת אבני מילואים סי' י' נקט שלא הוי צרכי סעודה, ולדעה שסוברת שעירוב תבשילין מתיר רק צרכי סעודה וכו"ל אות טו', א"כ אסור לרחוץ כלים כלל מיו"ט לשבת. אך כתב שהעולם נהגו בזה היתר).

הוצאת מאכלים מהמקפיא לשבת

יח. מותר להוציא אוכל מבושל מההקפאה לצורך שבת, ונחלקו הפוסקים האם זה דוקא למי שהניח עירוב תבשילין וכו"ל, ונכון להוציא את המאכלים בזמן שיוכל להנות מהם ביו"ט (וכנ"ל הלכות עירוב סע' א').

רחיצה ביום טוב הלכה למעשה

מעיקר הדין מותר לרחוץ במים קרים, אך בני אשכנז נהגו שלא לרחוץ בהם מכמה חששות. אולם במקום צער מותר לרחוץ במים קרים. גם במים חמים ישנם אופנים המותרים כפי שיתבאר להלן - וגם כאן ההיתר הוא במקום צער בלבד.

א. דיני רחיצה במים חמים ביו"ט

א. רחיצת כל הגוף במים חמים אסורה.

ב. רחיצת כל הגוף אבר - אבר בחמים שהוחמו ביו"ט אסורה. אך אם המים הוחמו מערב יו"ט - מותר לרחוץ אבר אבר (רחיצת אבר - אבר הכוונה עם ניגוב בין כל אבר ואבר שרוחצים). ולבני ספרד מותרת רחיצת כל הגוף במים חמים שהוחמו מערב יו"ט.

ג. רחיצת פנים ידים ורגלים מותרת גם בחמים שהוחמו ביו"ט.

ד. רחיצת מיעוט הגוף מותרת, ואף בחמים שהוחמו ביו"ט [עכ"פ שהוחמו בחמה].

ב. דיני חימום מים ביו"ט לרחיצת הגוף

ה. סיכום הלכה למעשה

אופנים של רחיצה המותרת –

- הנחת סיר מים על האש לצורך רחיצת פנים ידיים ורגליים – מותרת ביו"ט.
  - חימום מים לרחיצת מיעוט הגוף – ראה לעיל סעיף ב' אות ג'.
  - רחיצת כל הגוף אבר אבר מותרת אם הסיר היה מונח על האש לפני כניסת החג (סע' א' אות ב').
- באופן זה אפשר גם להוסיף מים קרים למים שחוממו מערב יו"ט, וירחץ בהם כל גופו אבר אבר.

כאמור לעיל סעיף ב' אות ד', אין להשתמש במים מדוד שמש אף לרחיצת פנים או שטיפת כלים כיון שנכנסים מים קרים לדוד והם מתבשלים ללא צורך, ואף לסוברים שבמעשה אחד של הוצאת מים מותר השימוש בדוד שמש אף שנכנסים מים קרים – מותר רק לצורך רחיצת פנים ידיים ורגליים [ולצורך מיעוט הגוף, עי' לעיל סעיף ב' אות ג' וכן לצורך שטיפת כלים, אבל לצורך רחיצת כל הגוף אבר אבר וכן לצורך רחיצת כל גוף התינוק – אסור].

כאמור לעיל סעיף ד' אות א', תינוק שרגילים לרחצו כל יום, מותר לרחצו ביו"ט, ואף במים שהוחמו ביו"ט, אך אסור לחמם מים לצורך כך. אך מותר לחמם מים באופן שחלק מהמים משמשים לצורך שטיפת כלים, כאמור שם. ולמקלים להשתמש בדוד שמש ביו"ט, אפשר לפתוח את ברז המים החמים באמבטיה, לצורך שטיפת כלים, ואז להשתמש במים גם לצורך רחיצת התינוק. [אך לצורך רחיצת גדול, אי אפשר להקל בכך, כיון שרחיצת כל הגוף אבר אבר בחמין שהוחמו ביו"ט – אסורה].

שו"ת לשבועות

אדם שיכול ללמוד חצי מליל שבועות, האם עדיף ללמוד בחצי הראשון או השני

ת. עדיף ללמוד בחצי השני באשמורת הבוקר, וישן בחצי הראשון (כנה"ג סי' תצד').

מה עדיף ללמוד בליל שבועות – תיקון ליל שבועות או גמרא

ת. נחלקו הפוסקים בזה, ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד (ע"פ חוק יעקב תצד' ס"ק א').

אדם שאם ישאר ער בליל שבועות יתנמנם באמצע התפילה או שלא יתפלל כראוי, האם ישאר ער

ת. ישן קצת בלילה כדי שיוכל להתפלל כראוי (פלא יועץ מאמר עצרת וסידור יעב"ץ בסדר ליל חג השבועות).

א. אסור לחמם מים ביו"ט עבור רחיצת כל הגוף, ואף אם כוונתו לרחוץ אבר אבר.

ב. מותר לחמם מים ביו"ט לצורך רחיצת פנים ידיים ורגליים.

ג. נחלקו הראשונים האם מותר לחמם מים ביו"ט כדי לרחוץ מיעוט הגוף, ולמעשה בחימום מים על האש וכן במים חמים שהוחמו על ידי בוילר חשמלי – המיקל יש לו על מי לסמוך. ובחימום מים על ידי דוד שמש ניתן להקל לכתחילה (ובתנאי שלא נכנסים מים קרים לדוד, אם נכנסים מים קרים – ראה בסע' הבא).

ד. הפותח ברז מים חמים שהוחמו על ידי דוד שמש וכפועל יוצא מים קרים נכנסים לדוד השמש, לכאורה יש איסור בדבר כיון שהמים הקרים מתבשלים כעת בתוך הדוד שלא לצורך (שהרי בדרך כלל לא משתמשים בכל המים שבדוד). אמנם מי שמקל לפתוח לצורך רחיצה באופן המותר [לצורך פנים ידיים ורגליים או מיעוט הגוף או שפותח לצורך שטיפת כלים], אין למחות בידו, אך אין להקל בכך לכתחילה.

ג. גדרי 'הוחמו בערב יו"ט' – וביו"ט'

א. סיר שהוסר מעל האש לפני כניסת החג המים שבו נחשבים 'הוחמו מערב יו"ט'.

ב. אם הניחו את הסיר על האש ביו"ט עצמו נחשב 'הוחמו ביו"ט'.

ג. הניחו סיר על האש בערב החג ונשאר שם בחג, נחלקו בדבר האם חשיב הוחמו בערב יו"ט או ביו"ט (רעק"א או"ח שכ"ו תוס' ישנים שבת ל"ט), ולהלכה נחשב כ'הוחמו מערב יו"ט'.

ד. המערב מים קרים במים חמים שחוממו מערב החג – נחלקו הפוסקים בדבר, יש אומרים שדינם כמים שהוחמו בערב יו"ט, ויש הסוברים לתלות זאת במטרה שלשמה עירב את המים – אם כוונתו לקרר את המים החמים – חשיב 'הוחמו בערב יו"ט', ואם המטרה להרבות במים חמים היו 'הוחמו ביו"ט'. להלכה אין לחלק ובכל אופן היו כמים שהוחמו מערב יו"ט.

ד. רחיצת תינוק

א. תינוק שרגילים לרחצו בכל יום, מותר לרחוץ כל גופו ביו"ט, ואף בחמין שהוחמו ביו"ט. וההיתר לחמם מים ביו"ט לרחיצת כל גופו של תינוק, הוא רק אם חלק מהמים שבסיר שהונח על האש ישמשו לשתייה או לצורך שטיפת כלים – אז אפשר יהיה להשתמש בשארית המים לרחיצת כל גופו של התינוק.

ב. תינוק שאין רגילים לרחצו בכל יום, דיני רחיצתו – כגדול.